

УДК 159.9:37.091.3

Вікторія В'ячеславівна ДОЦЕНКО,

*доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7757-2793>*

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Окреслено актуальність проблеми і суть поняття академічної доброчесності. Презентовано семінар-тренінг «Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти» для майбутніх психологів ювенальної превенції.

Ключові слова: академічна доброчесність, майбутні психологи, семінар-тренінг

Глобальна інформатизація в усіх сферах соціально-економічного, політичного, правового, освітнього і культурного життя суспільства не лише задовольняє інформаційні потреби громадян, а й дає вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності, що в свою чергу значно полегшує процес плагіату. З огляду на простий доступ до мережі Інтернет, і відповідно, до великої кількості інформації, перед здобувачами вищої освіти постає «спокуса»: списати, завантажити готовий реферат, купити на теренах Інтернету курсову (бакалаврську) роботу. Тому зараз, як ніколи, перед закладами вищої освіти стоїть проблема формування академічної доброчесності, що допоможе підвищити якість освіти і підготовки фахівців нової

формації: творчих, креативних, комунікативних, вольових, відповідальних, гнучких до змін тощо.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність тлумачиться як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/ або наукових (творчих) досягнень» [3]. Міжнародним Центром академічної доброчесності визначені ключові цінності академічної доброчесності: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага.

Наразі, в дотриманні принципів академічної доброчесності, автори вбачають наступні можливості: основа сталого розвитку університету [2]; шлях до підвищення якості освіти [1, С. 37; С. 104; С. 153]; складова реформування системи вищої освіти [1, С. 66]; запорука, фактор якісної освіти [1, С. 33; С. 77].

У 2021 році в Харківському національному університеті внутрішніх справ завершують навчання здобувачі вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» (психолог ювенальної превенції). Сьогодні четвертокурсники працюють над написанням бакалаврських робіт і підхід до формування власних наукових здобутків на принципах академічної доброчесності є запорукою їхньої якісної освіти.

Для забезпечення ефективності навчальної і дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти, з метою формування мотивації неухильного дотримання принципів академічної доброчесності та розвитку навичок якісного академічного письма, на кафедрі педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС було розроблено та апробовано семінар-тренінг «Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти» [5].

Семінар-тренінг складається з трьох занять:

Заняття № 1 «Принципи академічної доброчесності»

Завдання:

- 1) формування у здобувачів вищої освіти мотивації дотримання академічної доброчесності;
- 2) інформування здобувачів вищої освіти про нормативно-правове забезпечення та принципи академічної доброчесності;
- 3) підписання Декларації про дотримання академічної доброчесності.

Загальна тривалість: 1 год.20 хв

План проведення:

*Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти
та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*

№	Назва вправи	Форма проведення вправи	Час
1.	Академічна доброчесність – це ...	Мозковий штурм	10 хв.
2.	Формування у здобувачів вищої освіти мотивації дотримання академічної доброчесності	Робота у групах	30 хв.
3.	Основоположні принципи академічної доброчесності	Робота в групах	30 хв.
4.	Положення про академічну доброчесність в ХНУВС	Інформаційне повідомлення	5 хв.
5.	Декларація про дотримання академічної доброчесності	Підписання декларації здобувачами	5 хв.

Заняття № 2 «Види порушень академічної доброчесності»

Завдання:

- 1) сформувати мотивацію до навчально-службової діяльності у ціннісно чесній академічній спільноті;
- 2) на конкретних прикладах ознайомити і розкрити сутність основних видів порушень академічної доброчесності;
- 3) відпрацювати навички цитування і посилання на джерело інформації.

Загальна тривалість: 1 год.20 хв

План проведення:

№	Назва вправи	Форма проведення вправи	Час
1.	Чому «плагіатити» погано?	Диспут	10-15 хв
2.	Основні види порушень академічної доброчесності	Робота в групах	30 хв.
3.	Як уникати плагіату?	Інформаційне повідомлення [4, С. 92-95]	10 хв.
4.	Правила цитування і посилання на джерело інформації	Робота в парах з картками	30 хв.

Заняття № 3 «Академічне письмо»

Завдання:

- 1) ознайомити здобувачів з основними правилами підготовки й написання наукової роботи;
- 2) сформувати алгоритм роботи з науковою інформацією;
- 3) сформувати вміння непрямого цитування і парафраз.

Загальна тривалість: 1 год.20 хв

План проведення:

№	Назва вправи	Форма проведення вправи	Час
1.	Алгоритм накопичення та опрацювання наукової інформації	Діалог у колі (Ведучий пропонує алгоритм, що містить помилки і цим стимулює хід обговорення питання)	15 хв.
2.	Знайомство з мовними стандартами-кліше для написання наукової роботи	Інформаційне повідомлення ведучого [4, С. 140-142]	10 хв.
3.	Непряме цитування (перепарафразування, парафраз)	Робота в групах	30 хв.
4.	Розбір типових помилок у наукових текстах [4, С. 177-187]	Робота в парах	15 хв.
5.	Підведення підсумків. Зворотній зв'язок	Вільне висловлювання учасників семінар-тренінгу про особистісні враження	10 хв.

Кожне заняття семінар-тренінгу складається з двох частин – теоретичної та практичної. Під час вивчення теорії учасники дізналися про розвиток академічної доброчесності в Харківському національному університеті внутрішніх справ, зокрема згадали основні розділи Положення про академічну доброчесність в ХНУВС; отримали інформацію як уникнути плагіату; познайомилися з мовними стандартами-кліше для написання наукової роботи.

Під час практичних занять майбутні психологи працювали у малих групах, у парах, індивідуально; робили презентації; дискутували тощо.

По закінченню семінар-тренінгу здобувачі, майбутні психологи, висловили щиру вдячність за проведену роботу і зазначили, що зацікавлені у проведенні занять з основ академічного письма у форму тренінгу [5].

Після випуску, в подальшій професійній діяльності, психологи ювенальної превенції будуть керуватися нормами закону і права, правилами етичної поведінки працівника поліції, етичним кодексом психолога. Цінності академічної доброчесності, професійно-етичні вимоги щодо правил поведінки поліцейських і принципи діяльності психологів є орієнтирами з питань професійної діяльності, виконання службових обов'язків, організації взаємодії з людьми. Саме тому формування академічної доброчесності на етапі професійного навчання – це перший крок і основа подальшої чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності, відваги, прозорості у професійній діяльності психолога ювенальної превенції.

Список бібліографічних посилань

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності : зб. наук. есе учасників наук. стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03–09.04.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2020. 163 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.02.2021).
4. Методологія дисертаційного дослідження. Мовні особливості наукового стилю : навч. посіб. / упоряд. І. В. Чорний, В. А. Перцева, І. М. Голопич. Харків : ХНУВС, 2019. 272 с.
5. Семінар-тренінг «Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти» // Харківський національний університет внутрішніх справ : офіц. сайт. URL: <http://univd.edu.ua/uk/news/9093> (дата звернення: 02.03.2021).

Одержано 05.03.2021